

Emlékezés Csókás János professzor halálának 10. évfordulóján

Gyulai Ákos professzor megemlékezése

Tisztelt Emlékezők!

„Nem azok a legfontosabb emberek, kiknek jelenlétét mindig észre vesszük, hanem kiknek hiányát nagyon is megérezzük”. Csókás János professzor még ma is hiányzik nekünk, pedig már tíz éve múlt, hogy csak emléke él közöttünk.

Megélve hétköznapjainkat és ünnepeinket gyakran gondolunk megboldogult szeretteinkre, barátainkra. Oly sokan és sokféleképpen fogalmazták meg életünk, mindennapjaink kapcsolatát múltunkkal és elődeinkkel. Minden ilyen megfogalmazásban talán az a közös, hogy az egész életünk, eredményeink, sikereink mindig a múltban gyökereznek. Akik nem képesek az ősökről vagy elődeikről emlékezni, azok nem képesek saját hétköznapjaikban és ünnepeikben az igazi örömeiket megtalálni és megélni. Érdemes tehát emlékeznünk szűkebb és tágabb családjaink, munkatársaink elhunyt tagjaira, mert ilyen alkalmakkor újra együtt lehetünk velük, legalább is gondolatainkban.

Kedves Emlékezők, Csókás János professzor munkatársai és egykori munkatársai, valamint egykori diákjai!

Most azért jöttünk össze, hogy visszatekintsük a múltba és emlékezzünk kedves és tisztelt egykori professzorunkra, Csókás Jánosra – ma már azt is mondhatjuk – szeretett János bátyáinkra. S hogy milyen gyorsan rohan az idő, ezt az is mutatja, hogy megemlékezésünket Csókás professzor elhunytának már tízéves fordulóján tartjuk. Csókás professzor temetése 2000. december 11-én a Farkasréti temetőben volt. Utolsó útjára – milyen könnyörtelenül hangzik – családja, barátai, tanítványai és munkatársai kísérték. Hogy milyen nagy veszteség volt halála, azt az is mutatta, hogy búcsúztatásán nagyon sokan vettünk részt geofizikusok, geológusok és bányamérnökök egyaránt.

Csókás János professzor a budapesti Református Gimnáziumban érettségizett 1937-ben. Egyetemi tanulmányait a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végezte, ahol 1943-ban tanári oklevelet szerzett. 1941-től a Magyar Amerikai Olajipari Rt.-nél dolgozott praktizáló geofizikusként, majd rövid ideig a Nehézipari Minisztériumban. Azután 1950-től a Soproni Műegyetem Fizikai, majd Geofizikai Tanszékén dolgozott. Egyik alapító tagja volt az 1951-ben Sopronban megalakult Geofizikai Tanszéknek, amelynek vezetője lett *Kántás Károly* külföldre történő távozása után. Közben egy rövid ideig a MÁELGI igazgatóhelyettese is volt. A Bányamérnöki Kar Miskolcra helyezéseével családjával Miskolcra költözött, ahol 1983-ig, majd három évtizeden át, 65 éves koráig vezette a Geofizikai Tanszékét. Kedves, törekeny felesége volt, aki magára vállalta két fiúgyermekük áldozatos nevelésének legnagyobb részét. Ő is pedagógus volt, akit tanítványai rajongásig szerettek.

Csókás professzor nyugállományba 1988-ban vonult, azonban még évekig részt vett a Geofizikai Tanszék oktatási-kutatási tevékenységében.

Csókás professzort a szigorú, de emberséges tanárt kedvelték, szerették és tisztelték tanítványai.

Egyelőre ennyit említek a száraznak tűnő életrajzi adatokból. Sokkal szívesebben beszélek azonban Csókás Jánosról, az emberről, akinek még egyetemi diákként hallgattam előadásait. 1971-ben egyik közvetlen munkatársra lehettem a Geofizikai Tanszékre kerüléssel. (Elárulom, hogy ez már a harmadik munkahelyem volt, és meg is maradt annak.) Több fiatal kezdő oktató került abban az időben a Tanszékre. Nem volt könnyű megszokni Csókás professzor rendkívüli munkabírását, igényességét, az élet, a munka minden területén. Akkor még nem tudtuk, talán nem is éreztük, hogy a kemény, sokszor éjszakáig tartó, fegyelmezett munka, hogyan képes megedzeni, alakítani az embert. Hogyan válhat az ember a szakma, az oktatás és kutatás elkötelezett hívévé, s talán nem túlzás, megszállottjává. De hiszen ő maga is megszállott emberként élt, akinek mindene a Geofizikai Tanszék volt. Akkor még azt sem értettük mindig, hogyan válhat valakinek a munkája igazi passziójává, örömök és sikerek forrásává.

Ma már tudjuk, hogy ez az időszak nemcsak azért volt szép és fontos életünkben, mert még mindnyájan fiatalok voltunk, hanem azért is, mert volt kitől megtanulnunk a szakma szeretetét. Nem túlzás azt mondani, hogy mi is – Csókás professzorhoz és idősebb munkatársaihoz hasonlóan – megszerettük a Geofizikai Tanszékét, melyet azóta is féltően fejlesztünk és óvunk. Ezt a gondolkodást és életmódot szeretnénk továbbadni az utánunk jövő fiataloknak is.

Engedjenek meg még egy gondolatot tele szubjektivitással! Számtalanszor tartok előadásokat abban a teremben, amelyet Csókás professzorról nevezünk el. A képe ott van a bejárat mellett, s a terem egyik sarkában az Eötvös-ingával. S a szünetben olykor fáradtan rájuk gondolok. Hiszen lehet-e az egész geofizikáról báró Eötvös Loránd nevének említése nélkül beszélni, vagy lehet-e a Geofizikai Tanszékre Csókás János említése nélkül gondolni, aki a Tanszék történetének mintegy fele részében volt annak vezetője. Mi, az utódok büszkék vagyunk a szakmánkra, annak múltjára, a sok-sok nagy elődre és persze mindazon élőkre is, akik hozzájárultak és hozzájárulnak ahhoz, hogy a geofizika egy évszázad alatt oly nagymértékben fejlődött, és fontos szereplője lett a földtudományok nagy családjának. A geofizika tudománya szerteágazódott, és az általános geofizika mellett az alkalmazott geofizika nagyon sok részterülete fejlődött ki. A nyersanyagkutatás mellett a mérnökgeofizika, az archeogeofizika, a bányageofizika, a környezetgeofizika, a hidrogeofizika sajátos specialitásai alakultak ki, mind a műszerek, a geofizikai mérések, mind a geofizikai adatok feldolgozási, értelmezési módszerei területén. Ezek mindegyikében maradandót alkotott Csókás János professzor.

A magyar geofizika nemcsak a modern geofizika kezdetét jelentő Eötvös Loránd munkásságához kapcsolódóan hozott

nemzetközi sikereket, hanem a későbbi évtizedekben az előbb felsorolt sok-sok területen. Csókás János professzort egész életében a kezdeményezőkétség jellemezte. Erre sarkalta, ösztönözte munkatársait. Ma már tudjuk, hogy az ő munkássága nélkül szürkébb lenne a múltunk mellett a mai szakmai életünk is. Sok-sok eredményünk biztosan meg sem született volna. Nemcsak közvetlen munkatársaira volt nagy hatással egyénisége, hanem az egész hazai szakmára és szakmai közéletre. Ezért is tartjuk fontos példaképünknek, akit egy dologban biztosan minden geofizikusnak érdemes követni, s ez a szakma rendíthetetlen szeretete.

Az eredményeit, a gazdag életművet – melyet a kiállítás legalább részben megpróbál bemutatni – nagyra értékelte a szakma. 1959-ben szerezte meg a műszaki tudomány kandidátusa fokozatot, majd 1980-ban a műszaki tudomány doktora fokozatot. Sok-sok tudományos eredménye közül csak egyet emelnék ki. Bányageofizika témakörben olyan új geo-

elektromos módszer elméletét dolgozta ki, amely iránt ma is van nemzetközi érdeklődés, illetve amelyre történnek nemzetközi hivatkozások. Ezek közül egy publikációt a kiállításon is bemutatunk a jelentős kínai bányászat területéről. S ha a Geofizikai Tanszék munkatársai még egyszer eljutnak Kínába – korábban ez egyszer már *Takács* professzorral megtörtént –, ennek alapjait Csókás professzor munkássága teremtette meg.

Életműve gazdagságát talán a kiállítással sikerül érzékeltetnünk, beleértve ebbe tudományos közéleti tevékenységét is. És talán sikerül felvillantatnunk valamit Csókás professzor hétköznapijaiból.

Sokan és sokat köszönhetünk neki. Ez alkalommal meghatottan emlékezünk rá volt munkatársai és tanítványai. Örök világosság fényeskedjék neki!

Miskolc, 2011. január 20.

Pethő Gábor



A képeket *dr. Ormos Tamás* készítette.